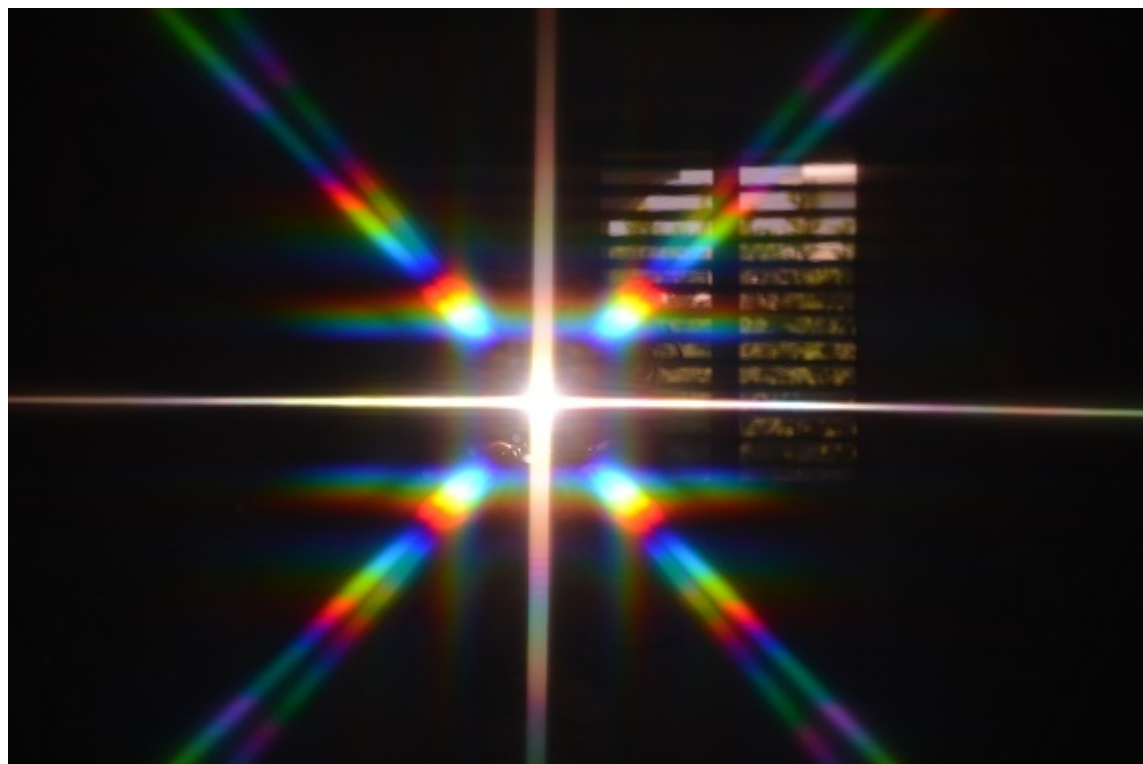


Η παρεξηγημένη αγιότητα

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες



Σεβ. Μητροπολίτη Περγάμου κ. Ιωάννου (Ζηζιούλα)

Αν ρωτήσει κανείς τυχαία τους ανθρώπους στον δρόμο τι αποτελεί κατά τη γνώμη τους «αγιότητα», η απάντηση που θα λάβει κατά κανόνα είναι περίπου η εξής: άγιος είναι εκείνος που δεν κάνει αμαρτίες, που τηρεί τον νόμο του Θεού, είναι ηθικός από κάθε άποψη, με μια φράση: «δεν αμαρτάνει». Σε ορισμένες περιπτώσεις στην έννοια της αγιότητας προστίθεται ένα στοιχείο και με χροιά μυστικισμού, σύμφωνα με την όποια άγιος είναι εκείνος που έχει εσωτερικά βιώματα, επικοινωνεί με το «θείον», περιέρχεται σε έκσταση και βλέπει πράγματα που δεν τα βλέπουν οι άλλοι άνθρωποι, με λίγα λόγια ζει υπερφυσικές καταστάσεις και ενεργεί υπερφυσικές πράξεις.

Έτσι η έννοια της αγιότητας φαίνεται να συνδέεται στη σκέψη των ανθρώπων με κριτήρια ηθικολογικά και ψυχολογικά. Όσο πιο ενάρετος είναι κανείς, τόσο πιο άγιος είναι. Και όσο πιο χαρισματικός είναι κάποιος και επιδεικνύει ικανότητες που δεν τις έχουν συνήθως οι άνθρωποι (όπως να διαβάζει τη σκέψη μας, να προβλέπει το μέλλον μας κ.λπ.), τόσο περισσότερο μας κάνει να τον θεωρούμε «άγιο». Το ίδιο ισχύει και αντίστροφα: όταν διαπιστώσουμε κάποιο ελάττωμα στον χαρακτήρα ή τη συμπεριφορά κάποιου (ότι τρώει πολύ, θυμώνει κ.λπ.), τότε τον διαγράφουμε από τους «αγίους». Ή αν δεν εκδηλώσει υπερφυσικές ικανότητες με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, μας ξενίζει και η σκέψη ακόμη ότι θα μπορούσε κάποιος να είναι άγιος.

Η κοινή και διαδεδομένη αυτή αντίληψη για την αγιότητα δημιουργεί ορισμένα βασικά ερωτηματικά, όταν τη θέσουμε στο φως του Ευαγγελίου, της πίστεως και της παραδόσεώς μας. Ας αναφέρουμε μερικά από αυτά:

1. Αν η αγιότητα συνίσταται κυρίως στην τήρηση των ηθικών αρχών, τότε γιατί ο Φαρισαίος κατακρίθηκε από τον Κύριο, ενώ δικαιώθηκε ο Τελώνης στη γνωστή σε όλους μας παραβολή; Συνηθίζουμε να αποκαλούμε τον Φαρισαίο «υποκριτή», αλλά στην πραγματικότητα δεν έλεγε ψέματα, όταν ισχυριζόταν ότι τηρούσε πιστά τον Νόμο, ότι έδινε το 1/10 της περιουσίας του στους πτωχούς και ότι τίποτε από όσα του ζητούσε ο Θεός ως πιστός Ιουδαίος δεν παρέλειπε να εφαρμόσει. Όπως επίσης δεν έλεγε ψέματα όταν χαρακτήριζε τον τελώνη αμαρτωλό – ο τελώνης τον εαυτό του – γιατί πράγματι ο τελώνης ήταν άδικος και παραβάτης των ηθικών κανόνων.

2. Παρόμοιο ερώτημα προκύπτει και από τη χρήση του όρου «άγιος» από τον Απόστολο Παύλο στις επι-στολές του. Απευθυνόμενος στους χριστιανούς της Κορίνθου, της Θεσσαλονίκης, της Γαλατίας κ.λπ., ο Παύλος τους καλεί «αγίους». Στη συνέχεια όμως των επιστολών αυτών κατονομάζει μύρια όσα ηθικά ελαττώματα των χριστιανών αυτών, τα οποία και επικρίνει δριμύτατα. Στην προς Γαλάτας μάλιστα επι-στολή φαίνεται ότι η ηθική κατάσταση των εκεί «αγίων» ήταν τόσο απογοητευτική, ώστε να αναγκά-ζεται ο Παύλος να τους γράψει: «ει

γαρ αλλήλους δάκνετε και κατεσθίετε, βλέπετε μη υπ' αλλήλων αναλωθείτε»! Πώς συμβαίνει να καλούνται οι πρώτοι χριστιανοί «άγιοι», όταν είναι βέβαιο ότι η καθη-μερινή τους ζωή δεν ήταν σύμφωνη με τις επιταγές της ίδιας της πίστεως τους; Θα διανοείτο άραγε κανείς στις μέρες μας να καλούσε «άγιον» έναν από τους χριστιανούς;

3. Αν η αγιότητα συνδέεται με υπερφυσικά χαρίσματα, τότε θα μπορούσε να την αναζητήσει και να τη βρει κανείς και έξω από την Εκκλησία. Είναι γνωστό ότι και τα πονηρά πνεύματα ενεργούν υπερφυσικές πράξεις. Οι άγιοι δεν είναι μάντεις και φακίρηδες, ούτε κρίνεται η αγιότητα τους από τέτοια «χαρίσμα-τα». Υπάρχουν άγιοι της Εκκλησίας μας για τους οποίους δεν αναφέρονται θαύματα, ενώ υπήρξαν θαυ-ματοποιοί, οι οποίοι ποτέ δεν αναγνωρίστηκαν ως άγιοι. Είναι, σχετικά, πολύ ενδιαφέροντα όσα γράφει ο Απόστολος Παύλος στην Α' επιστολή του προς τους Κορινθίους, οι οποίοι, όπως πολλοί σήμερα, εντυπωσιάζονταν από υπερφυσικές ενέργειες: «και εάν έχω πίστιν ώστε όρη μεθιστάνειν, αγάπην δε μη έχω, ουδέν ειμί». Το να διατάξεις ένα βουνό να μετακινηθεί, είχε πει ο Κύριος ότι είναι δυνατόν, αν έχεις πίστη «ως κόκκον σινάπεως». Δεν είναι όμως από μόνο του δείγμα αγιότητας, δεν είναι τίποτα «ουδέν», αν δεν υπάρχει η προϋπόθεση της αγάπης, κάτι δηλαδή που οποιοσδήποτε άνθρωπος χωρίς θαυματουργικές ικανότητες μπορεί να έχει. Θαυματουργία και αγιότητα δεν ταυτίζονται, ούτε συνυπάρχουν κατ' ανάγκη.

4. Παρόμοια ερωτηματικά δημιουργούνται από τη σύνδεση της αγιότητας με ασυνήθεις και «μυστικές» ψυχολογικές εμπειρίες. Πολλοί ανατρέχουν σήμερα στις ανατολικές θρησκείες για να συναντήσουν εξαϋλωμένους «γκουρού», ανθρώπους εξαιρετης αυτοπειθαρχίας, ασκήσεως και προσευχής. Η Εκκλη-σία μας δεν τους θεωρεί αυτούς αγίους, όσο βαθιές και υπερφυσικές και αν είναι οι εμπειρίες τους, και όσο σπουδαία και αν είναι η αρετή τους.

Έτσι τελικά τίθεται το ερώτημα: υπάρχουν άγιοι εκτός της Εκκλησίας; Αν η λέξη «άγιος» σημαίνει αυτό που γενικά ο κόσμος νομίζει και που περιγράφουμε πιο πάνω (δηλαδή ηθικός βίος, υπερφυσικά χαρί-σματα και υπερφυσικές εμπειρίες), τότε πρέπει να ομολογήσουμε ότι υπάρχουν άγιοι και εκτός της Εκκλησίας (ίσως μάλιστα συχνότερα εκτός παρά εντός). Αν πάλι θελήσουμε να πούμε ότι η αγιότητα είναι δυνατή μόνο στην Εκκλησία, τότε πρέπει να αναζητήσουμε το νόημα της αγιότητας πέρα από τα κριτήρια που αναφέρουμε πιο πάνω, πέρα δηλαδή από την ηθική τελειότητα και τις υπερφυσικές δυνάμεις και εμπειρίες.

Από το βιβλίο «Αγιότητα, ένα λησμονημένο όραμα», εκδ. Ακρίτας.

Πηγή: isagiastriados.com